

Vocea Civică

Volumul 7, Nr. 2 (35)

Martie-Aprilie 2001

◆ **Interviu cu:**

Dumitru Diacov,
Președinte,
Partidul Democrat

(pag. 2)

◆ **Interviu cu:**

Rumen Valchev,
Expert,
Consiliul Europei,
Centrul de Educație
din Sofia

(pag. 4)

◆ **Igor Boțan****REFERENDUMUL**

(pag. 5)

◆ **Ina Gutium****FACILITĂȚI FISCALE:
CE DORIM ȘI CE
PRIMIM?**

(pag. 10)

◆ **Alexander T. Knapp****REGISTRUL CIVIL CA
INSTRUMENT DE LUCRU
AL ADMINISTRAȚIEI
PUBLICE**

(pag. 11)

Buletin informativ

Cînd am sosit anul trecut în Moldova - ca parte a procesului de orientare în cele ce se întîmplă aici - m-am întîlnit cu lideri de partide, am asistat la ședințele parlamentului și cele ale Comisiei Electorale Centrale, am participat la lucrările școlii electorale a IFES Moldova consacrată liderilor viitori de partide politice. Cu excepția școlii electorale, am observat că la aceste întîlniri nu participau femei - o absență săritoare în ochi. Fiind reprezentate într-un procent mai mare în școala electorală, totuși, femeile erau și aici în minoritate. În parlament sînt doar cîteva femei, însă nici o femeie - lider de partid iar din cei nouă membri ai CEC doar un singur membru este femeie.

Este adevărat că femeile rămîn a fi reprezentate insuficient pe arena politică a Moldovei, atît la nivelul de vîrf al organizațiilor politice, cît și la nivelul consiliilor locale, și bineînțeles în parlament. În ultimul scrutin parlamentar au fost alese unsprezece femei, doar cu două mai mult decît în scrutinul din 1998.

Raportul final cu privire la alegerile parlamentare din 25 februarie, elaborat de Biroul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (BIDDO) al OSCE, se referă și el la participarea femeilor la viața politică a Moldovei:

Reprezentarea femeilor în viața politică a înregistrat unele progrese în 1998, cînd nouă femei au fost alese în parlamentul de 101 deputați. Scrutinul din 2001 a demonstrat o ușoară ameliorare, cu un număr total de unsprezece femei alese în parlament. Aproximativ 18 procente din candidații de pe listele de candidați erau femei, majoritatea locurilor de frunte fiind acordate bărbaților. Unul din cei zece candidați independenți a fost femeie. O

femeie a fost numită în funcția de prefect de județ și o femeie din guvernul Braghiș a fost ministru - Ministrul Justiției. Reprezentarea femeilor în viața politică a înregistrat unele progrese la nivel local, în ultimii ani femeia acumulînd funcții mai influente inclusiv de primar. În general, este evident faptul că femeile rămîn a fi reprezentate insuficient la nivel central și local cît privește puterea.

Recomandările misiunii de observare BIDDO sînt prezentate într-o altă secțiune a acestui număr al "Vocii Civice", dar acolo nu se menționează reprezentarea insuficientă a femeilor. Eu unul am avut senzația - și din fericire IFES a fost de-acord cu mine - că această problemă nu poate fi ignorată. Nu este cazul să considerăm că: "Ei bine, de această dată există unele ameliorări, poate că data viitoare vor fi și mai multe." Aceasta este o problemă pe care trebuie să o examinăm în continuare, o problemă care presupune formularea unor astfel de întrebări:

"De ce femeile sînt insuficient reprezentate în parlament și la nivelul organelor reprezentative ierarhic inferioare?"

"De ce nu există femei-lideri de partid în Moldova?"

"Ce factori împiedică ajungerea femeilor la nivelurile superioare ale vieții politice?"

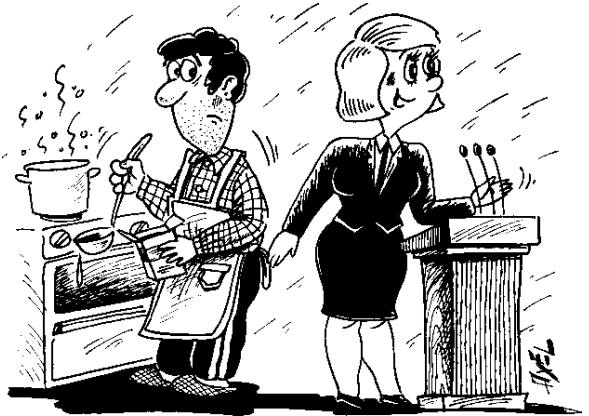
"Se deosebește oare Moldova de celelalte țări din regiune și cum poate fi ea comparată cu democrațiile occidentale?"

Astfel, IFES Moldova și ABA-CEELI (Baroul American de Avocați) organizează în comun un seminar de o zi pentru a aborda multilateral problema sus-menționată. În acest scop am organizat deja o masă rotundă în cadrul căreia femeile au analizat-o și au propus niște idei extraordinare pentru programul sugerat al seminarului. Pe parcursul lunii viitoare vom organiza o altă reuniune pentru a determina detaliile finale ale seminarului, iar pe 6 iunie va avea loc evenimentul propriu-zis la hotelul "Național", Chișinău.

Considerăm că aceasta este o problemă foarte importantă. Dacă activați în domeniul respectiv și considerați că veți putea contribui la lucrările seminarului și sînteți interesați în participarea la lucrările lui, telefonați oficiul IFES-Moldova și veți discuta cu Ina sau Margareta cît privește aranjamentele legate de invitații.

Anterior am menționat școala electorală IFES pentru liderii viitori ai partidelor politice unde femeile sînt reprezentate într-un număr mai mare, dar nu suficient de mare. Poate că ar fi cazul să învățăm de la acești tineri și să încurajăm o participare mai mare la viața politică din Moldova la toate nivelurile. Dacă e să judecăm lucrurile după succesul mesei rotunde, atunci seminarul promite a fi o aventură pasionantă. Aștept cu nerăbdare data de 6 iunie cînd el urmează să aibă loc.

Charles Lashan.

"Singurul lucru pe care îl regret acum este faptul că Vladimir Voronin nu a fost ales prim-ministru la momentul respectiv"

Vocea Civică: Care sînt concluziile principale pe care le-ați tras din ultima campanie electorală și rezultatele ei?

Dumitru Diacov: Eu cred că vom reuși să tragem toate concluziile necesare numai pe parcursul anilor ce vin. La ora actuală, concluzia principală la care am ajuns este că noi trăim în condiții foarte "specifice" din punct de vedere moral, social, al culturii politice, al partidelor politice, mesajului pe care partidele îl transmit alegătorilor etc. De asemenea, sîntem foarte "specificali" și cît privește modul în care alegătorii percep acest mesaj și așteptările lor vis-a-vis de partidele politice.

Partidele de orientare democratică și-au asumat răspunderea pentru întreaga guvernare din toți acești zece ani de zile. În parlamentul actual practic nu există forțe de orientare democratică. Acolo există doar două forțe politice radicale ceea ce cu siguranță nu este un lucru benefic pentru Republica Moldova, dezvoltării, stabilității ei sociale și economice.

Partidul Democrat, partid pe care eu îl reprezint și care și-a asumat responsabilitatea pentru toți acești aproape trei ani de guvernare, nu a dispus de forța necesară pentru a realiza lucruri de care avea nevoie Moldova. Noi am avut la început 24 de mandate, apoi 7 au fost "smulse" din fracțiunea noastră din parlament și am rămas cu 17. Ce poți face cu 17 mandate? Pe de altă parte, noi am promovat conștient un prim-ministru care era legat de partidul nostru, era exponentul lui, și am adoptat niște decizii absolut necesare pentru societate, dar dificile cît privește modul în care au fost percepute de către electorat. Noi nu am reușit să realizăm multe din ideile noastre. Noi nu am dispus de timpul necesar ca să demonstrăm că deciziile și ideile respective sînt favorabile dezvoltării multilaterale a Moldovei. Unul din motivele pentru care nu sîntem astăzi reprezentați în parlament a fost lupta declanșată de președinție pentru un regim prezidențial de guvernare - această idee nu a fost acceptată de partidul nostru - lupta președinției împotriva parlamentului ca instituție și împotriva unor fracțiuni parlamentare și partide politice concrete. Această luptă

acerbă, care nu a cunoscut nici un fel de limite din punct de vedere al moralei, a dus la faptul că s-a creat o imagine neadecvată și a parlamentului ca instituție, și a partidelor reprezentate în parlament. În campania electorală împotriva partidului nostru s-a făcut uz de toate mijloacele statului (serviciile speciale, președinția, guvernul etc.).

VC: Ce va întreprinde Partidul Democrat în toți acești ani cît nu este reprezentat în parlament pentru a recîștiga simpatia alegătorilor și reveni în următorul legislativ?

DD: Este important și pentru Moldova, și pentru parlamentul ei, ca în legislativul țării să fie prezente partide cu o doctrină foarte clară. Partidul nostru este un partid de natură social-democrată, care promovează ideile economiei de piață, valorile democratice europene și are drept scop principal apărarea intereselor naționale și reînvierea valorilor spirituale. Prin urmare, noi considerăm că sîntem obligați să consolidăm și mai departe partidul nostru, să aducem forțe proaspete în el, să menținem speranța oamenilor că Moldova va reveni la normal, că va deveni un stat civilizat, pentru că ceea ce avem astăzi nu corespunde așteptărilor unei bune părți a populației.

VC: Credeți că mișcarea "Plai Natal" a reușit într-un fel să vă preia inițiativa?

DD: De ce anume "Plai Natal"? Și "Plai Natal" își spun social-democrați, și partidul lui Nantoi e social-democrat, și "Furnica" își spun social-democrați, și "Alianța Braghiș" își spune centristă și că acceptă ideea social-democrată.

Ar fi fost bine să existe un singur partid care să acopere acest segment politic. Noi le-am propus social-democraților să creăm un singur bloc electoral în perspectiva unificării acestor forțe noi, însă trăim în Republica Moldova și cunoaștem apucăturile partidelor noastre. "Plai Natal" este o forță cu care ar trebui de colaborat, însă eu nu am simțit că ei doresc acest lucru. În fiecare din partidele menționate anterior există oameni bine pregătiți. Păcat că ele nu s-au unit într-unul singur.

VC: Vladimir Voronin și-a exprimat regretul că Partidul Democrat nu este reprezentat în legislativul actual. În cazul în care vi s-ar propune din partea guvernanților o co-participare la guvernare ați accepta-o?

DD: Declarația lui Voronin la care vă referiți demonstrează faptul că dl Voronin înțelege ce fel de partide ar trebui să fie în parlament. Eu cred că această declarație a fost una sinceră, pentru că Partidul Democrat este o forță serioasă care a știut să lucreze eficient în legislativul trecut, avea oameni bine pregătiți, profesioniști. Cît privește participarea noastră la guvernare, acest lucru este un zvon lansat premeditat de cineva. Noi nu sîntem reprezentați în parlament, noi nu formăm nici un fel de coaliție cu comuniștii, de aceea nu văd vreun motiv pe care să se bazeze discuțiile despre participarea noastră la guvernare. Și apoi care ar fi scopul unei asemenea participări? De a crea imagine Partidului Comuniștilor? Sau să participăm la guvernare atît cît vor dori comuniștii și să hotărască ei ce să facă cu noi mai departe? Nu are sens. Noi avem o platformă politică, o ideologie distincte de cele ale comuniștilor.

VC: Ce credeți despre inițiativa social-liberală? Ar putea aceasta avea sorți de izbîndă și consolida dreapta politică, sau dimpotrivă va duce la fărîmițarea ei?

DD: Cîțiva oameni simpatici au lansat această inițiativă, oameni sinceri care doresc ca în Moldova să se producă o clarificare a mesajului politic. Ce-i drept, denumirea acestei inițiative

este cam contradictorie și eu unul nu cred că oamenii respectivi vor fi în stare să creeze un partid puternic și independent. Pe scena politică din Chișinău va mai apărea pur și simplu încă un partid mic care va încerca să întreprindă niște negocieri cu celelalte partide pentru o proximă fuzionare. Este puțin probabil că din această inițiativă poate să iasă ceva serios. Noi am participat în calitate de observatori la câteva discuții de ale lor. Ei s-au pronunțat pentru unificarea drepte. Noi nu sîntem un partid de centru-stînga și dorim să rămînem în continuare aici. Nu are rost să ne mișcăm și noi în dreapta. Atunci cine va mai rămîne în sectorul de centru-stînga care reprezintă peste de 70 la sută din alegători. Oricum, noi le dorim succes.

VC: *Ați regretat vreodată desprinderea politică de Petru Lucinschi? Credeți că s-ar putea să colaborați în viitor cu el sau forțele politice care îl simpatizează?*

DD: Eu nu știu ce forțe politice îl simpatizează pe Petru Lucinschi și ce partid ar putea el să creeze astăzi. Eu am regretat foarte mult faptul că s-a produs acea sciziune politică între noi. Eu unul nu mi-am dorit nici pentru mine, nici pentru partidul pe care îl reprezint. Președintele Lucinschi a comis o mare greșeală atunci cînd a lansat ideea referendumului contrar poziției noastre asupra acestui subiect. El s-a lăsat influențat de un grup de persoane care și-au dorit distanțarea lui de Partidul Democrat. Cu toții știm cu ce s-a terminat toată această poveste. Sînt absolut sigur că dacă președintele Lucinschi ar fi colaborat cu Partidul Democrat noi am fi avut alegeri prezidențiale în noiembrie 2000 și Petru Lucinschi ar fi fost ales președinte al Republicii Moldova. Noi încă în septembrie 1999 am declarat că vom susține candidatura lui Lucinschi în alegerile prezidențiale. Sînt absolut convins că starea de lucruri din Moldova ar fi evoluat cu totul altfel dacă președintele Lucinschi n-ar fi declanșat lupta împotriva Partidului Democrat. Din păcate, el și-a creat vreo 2-3 partide în 1998, înainte de alegerile parlamentare, partide rivale formațiunii noastre. În perioada 1999-2000, el a creat cel puțin vreo 4-5 partide din care a sclipuit această "Alianță Braghiș" și pînă la urmă nu a ieșit nimic. Și sînt absolut convins că nici nu va ieși nimic nici mai departe. Cu Morei, cu Plămădeală, cu Sima, nu poți face un

partid serios. Și ce a obținut Petru Lucinschi prin lupta lui împotriva noastră? Astfel, nici noi nu sîntem acum reprezentați în parlament, dar nici el nu mai este Președinte al Republicii Moldova.

VC: *Credeți că Petru Lucinschi regretă toate acestea?*

DD: Eu sper că da.

VC: *Ce lucruri pe care le-ați realizat în timpul aflării partidului dvs la guvernare le considerați drept pozitive? Ce regretați că ați făcut sau nu ați reușit să faceți în această perioadă?*

DD: În pofida campaniei de denigrare a parlamentului, Partidului Democrat și persoanei lui Dumitru Diacov, în legislativul precedent - au fost perioade - cînd s-a lucrat foarte productiv și eficient. În perioada 1998-1999, pînă la demisia guvernului Sturza, majoritatea parlamentară a promovat și adoptat toate actele normative solicitate de guvern. Pînă la "smulgerea" forțată a deputaților din fracțiunea noastră și cea a PRCM-ului noi am adoptat toate actele normative care asigurau o situație social-politică favorabilă finanțării externe și o stabilitate economico-financiară pînă în anul 2000. "Smulgerea" respectivă a condus la faptul că noi, pe întreg parcursul anului 2000, ne-am zbatut ca să obținem aceeași finanțare externă, dar deja la sfîrșitul anului 2000. Pentru prima oară în ultimii zece ani de zile, în pofida situației create în parlament, noi am adoptat Legea bugetului, bugetul asigurărilor sociale, actele legate de privatizare etc. Adoptarea lor a fost coordonată cu Fondul Monetar Internațional și Banca Mondială. Și anume Partidul Democrat, și anume eu personal (știu că poate nu e modest) au făcut tot posibilul ca să adoptăm actele normative respective. Acum se aud multe voci care spun că n-ar fi trebuit să se facă acest lucru. Noi, însă, am pus interesele țării mai presus de cele ale partidului. Noi am știut că guvernul Braghiș va specula aceste lucruri. Noi am fost o forță constructivă, o forță care a încercat să-i facă pe parlamentari să concluzeze cu toate că aceștia aveau interese diferite, fie de extremă dreapta, fie de extremă stînga, cu președintele Lucinschi la mijloc.

Singurul lucru pe care îl regret acum este faptul că Vladimir Voronin nu a fost ales prim-ministru la momentul respectiv. Eu am încercat să-i conving pe colegii mei de alianță - dnii Snegur

și Matei - însă ei, ori nu au înțeles, ori nu au fost în stare să înțeleagă și nu m-au susținut. În acest fel noi nu am reușit să le oferim posibilitatea comuniștilor de a realiza lucrurile pe care ei le promis în campaniile electorale.

Dacă tot a venit vorba despre comuniști, ei au înaintat la funcția de prim-ministru o persoană despre care știm că este șef de întreprindere, destul de activ, care cunoaște problemele producătorului intern, dar care din păcate nu are experiența conducerii unui executiv. Din nefericire, figura prim-ministrului nu este la fel de importantă ca atitudinea fracțiunii comuniste față de niște probleme cheie și dorința ei de a sprijini guvernul în acțiunile lui. Acum e greu să pronosticăm dacă vor avea succes acțiunile noului guvern, dar una e sigur: succesul lui depinde în mare măsură atît de poziția personală a dlui Voronin, cît și de cea a fracțiunii, față de guvern. Cred că în cîteva luni toată lumea își va da seama de acest lucru.

VC: *Cum vă explicați faptul că în ultima campanie electorală practic nu s-au făcut alianțe și blocuri electorale?*

DD: Cauza principală este încăpățînarea unor persoane. Eu unul i-am propus dlui Nantoi aproximativ cu o jumătate de an înainte de alegeri să discutăm posibilitatea creării unui bloc electoral comun (al Partidului Democrat și Partidului Social-Democrat) pentru alegeri și - posibilitatea fuzionării partidelor noastre după alegeri - bineînțeles cu asentimentul consiliilor naționale ale partidelor noastre. Acest lucru nu a fost dorit de Partidul Social-Democrat. Sînt mai multe explicații pentru acest lucru. Partidul Social-Democrat este un partid care se complăce în participarea la campaniile electorale. De asemenea, noi i-am propus și dlui Snegur crearea unui bloc electoral comun. În acest bloc ar fi trebuit să intre în cele din urmă și Partidul Forțelor Democratice și partidul condus de dl Muravschi. După cîteva discuții dl Snegur ne-a declarat că partidul lui va merge de unul singur în alegeri. Aceasta a fost situația reală și noi l-am prevenit pe dl Snegur de pericolul care ne paște date fiind și starea psihologică a populației, iar pe de altă parte folosirea potențialului administrativ de către "Alianța Braghiș", și președintele Lucinschi, și populismul Partidului Comuniștilor.

VC: *Vă mulțumim.*

12 aprilie 2001, Chișinău.

Vocea Civică: *Cum apreciați situația în care se află actualmente sectorul neguvernamental din Bulgaria?*

Rumen Valchev: Societatea civilă din Bulgaria se aseamănă în multe privințe cu cea din Moldova. Aceasta este un lucru firesc, pentru că noi am trăit și ne-am dezvoltat în condițiile aceluiasi sistem. Așa că atunci când spun că societatea civilă din Bulgaria este una tânără, aș putea spune acest lucru cu același succes despre societatea civilă din Moldova.

Oficial în Bulgaria sînt înregistrate peste 7000 de asociații obștești, dar în realitate funcționează doar vreo 700, adică șapte procente.

Mie îmi place termenul societate civilă, pentru că denumirea de asociație obștească indică faptul că scopul organizației respective este binele public (învățămîntul, ocrotirea sănătății, filantropia, ecologia etc.). În Bulgaria multe asociații obștești preferă să se unească și să facă front comun pentru a face față problemelor comune. Știu că această chestiune este pe larg discutată aici. În Bulgaria există o uniune a fundațiilor și asociațiilor. Ea cuprinde nu mai mult de zece procente din organizațiile bulgărești de acest tip (vreo sută de organizații). Aceasta nu înseamnă că ele reprezintă întreaga societate civilă, sau încearcă într-un fel sau altul să impună o politică de acțiune obligatorie pentru toate asociațiile obștești. Societatea civilă este în primul rînd o comunitate democratică de organizații. De jumătate de ani în Bulgaria funcționează o lege nouă care reglementează activitatea organizațiilor neguvernamentale și cred că oamenii au o atitudine pozitivă față de eforturile asociațiilor obștești.

"Societatea civilă este în primul rînd o comunitate democratică de organizații"

În acest an se va publica primul catalog de ONG-uri care activează în interesul public. El va cuprinde informații detaliate despre activitățile lor, mijloacele financiare și materiale folosite.

Ca și în Moldova, majoritatea ONG-urilor de la noi se concentra înainte în special în capitala țării, în Sofia. Acum vedem că puțin cîte puțin ONG-uri apar și în zonele rurale, că ele încep să colaboreze cu puterea locală. De asemenea, ONG-urile învață puțin cîte puțin arta negocierii cu donatorii. Eu cred că la noi, la ora actuală, societatea civilă se ține departe de politică. Aceasta probează mai mult sau mai puțin o maturitate a sectorului asociativ. Dacă, de exemplu, ONG-urile vor să facă ceva folositor pentru un oraș sau altul, ele o pot face fără a se ralia sau recurge la serviciile unui partid sau altul. Din nefericire, deocamdată un procent destul de mic de tineri este implicat în activitatea sectorului trei, dar sper că între timp lucrurile se vor schimba. Majoritatea ONG-urilor de la noi sînt sărace ca de altfel și în Moldova. Practic ele supraviețuiesc numai datorită granturilor ce se acordă, de regulă, de peste hotarele țării. Deocamdată, țara noastră dispune de resurse mai mult decît insuficiente pentru activitatea ONG-urilor. Chiar dacă anumite ministere dispun de niște mijloace financiare în vederea realizării anumitor activități pe care ONG-urile ar putea să le realizeze cu succes, aceste mijloace sînt distribuite în mod arbitrar, fără a se organiza concursurile respective. Oricum, avem ONG-uri care s-au învățat a scrie proiecte serioase și au cîștigat și justificat încrederea donatorilor. În cadrul lor activează persoane energice și bine pregătite din punct de vedere profesional.

VC: *În ce măsură o organizație sau mai multe organizații obștești pot reprezenta și vorbi în numele întregii societăți civile?*

RV: Este important că ele informează publicul asupra lucrurilor ce se întîmplă în societate și sînt deschise dialogului cu structurile guvernamentale. Acestea, la rîndul lor, încep a realiza tot mai mult necesitatea și importanța parteneriatului cu sectorul trei. În acest

caz autoritățile pot pune următoarea întrebare: noi cu cine urmează să dialogăm? Cine reprezintă societatea civilă? De aceea, eu consider că o uniune de genul menționat mai sus este binevenită în acest sens și a adus deja roade pozitive în Bulgaria.

VC: *În Moldova legislația distinge între beneficiul mutual și cel public. Cum stau lucrurile în acest sens în Bulgaria?*

RV: Da, legislația noastră face aceeași distincție ca și cea a Moldovei și în special Legea cu privire la asociațiile obștești, care rămîne deocamdată o lege sintetică. Actualmente problemele legate de facilitățile fiscale pentru ONG-uri se discută și analizează. Deocamdată nimeni nu știe cum și la ce se va ajunge în final. Mulți presupun că aceste facilități se vor acorda în funcție de caz. Eu nu cred că asta ar fi un lucru bun. La noi e aceeași problemă: dacă vreun om de afaceri ar vrea să sprijine financiar vreo asociație obștească, lui statul nu-i acordă practic nici un fel de facilități fiscale ceea ce nu motivează sectorul de afaceri să-l sprijine pe cel asociativ. La acest capitol legislația noastră rămîne în urmă. Dacă noi dorim să ne bazăm pe resursele proprii, pe resursele disponibile în țară, noi avem nevoie de o legislație eficientă care să ne dezlege mîinile. Altminteri, ONG-urile vor fi tratate și în continuare ca niște unități comerciale. De aceea este important ca publicul să aibă un acces cît mai larg la informația privind activitățile ONG-urilor și modul în care ele le acoperă sub aspect financiar.

Cît privește parteneriatul între puterea locală și ONG-uri, prima a început să înțeleagă că nu-i va reuși nimic dacă nu va fi sprijinită de populație. Prin acest sprijin nu este neapărat să înțelegem strigătele în stradă, ci colaborarea reală și fructuoasă cu organizațiile societății civile. Puterea locală vede că împreună cu ONG-urile ea are mai multe șanse să-și îndeplinească obligațiile și să facă rost de resurse.

VC: *Vă mulțumim.*

31 martie 2001, Chișinău.

REFERENDUMUL

Igor Boțan

Începînd cu vara anului 1998, problema desfășurării referendumurilor a fost permanent dezbătută în cercurile politice moldovenești. În ultimul raport anual privind exercitarea jurisdicției constituționale în anul 2000, Curtea Constituțională (CC) a scos în evidență faptul că ea a trebuit să acorde importante resurse umane și timp pentru a soluționa probleme legate de conflictul dintre parlament și președinție. Acest conflict, după cum știm, a avut drept motiv problema desfășurării referendumurilor pentru modificarea Constituției. Fără îndoială, argumentele ambelor părți – președintelui țării pe de o parte și a fracțiunilor parlamentare pe de altă parte au fost pe alocuri convingătoare, pe alocuri nu prea, în egală măsură.

Acum, după ce lucrurile s-au aranjat într-un anumit fel, problema referendumurilor merită să fie reconsiderată fără vreo presiune ce poate veni din partea conjuncturii politice. Aceasta pare a fi necesar și din motivul că noua putere care, deși deține majoritatea constituțională, afirmă că dorește să consulte poporul pentru adoptarea unor hotărâri de ordin strategic. De aceea, este important ca rezolvarea problemei din punct de vedere principial să nu eclipseze alte problemele legate de procedura desfășurării referendumurilor.

Înainte de a decide dacă e bine sau nu de a recurge la desfășurarea referendumurilor, merită a se vedea care sunt, de obicei, argumentele *pro* și *contra* desfășurării acestora, precum, și care a fost evoluția principalelor idei referitoare la referendum. În acest sens lucrarea "Referendums around the World", editată de David Batler și Austin Ranney, poate servi drept o adevărată micro-enciclopedie.

Astfel, experții consideră că referendumurile sunt, de fapt, mijloace de soluționare a situațiilor de criză. De cele mai multe ori cercurile guvernante recurg la organizarea referendumurilor pentru a da legitimitate unor schimbări dramatice a cursului politic al țărilor. De aceea, se consideră că există patru categorii de referendumuri:

a) pentru soluționarea unor *probleme de ordin constituțional*. Acest

gen de referendumuri se desfășoară mai ales după schimbări revoluționare a formelor de guvernământ, când noile elite politice au nevoie de a imprima un caracter democratic aranjamentelor dintre noile regimuri și cetățeni.

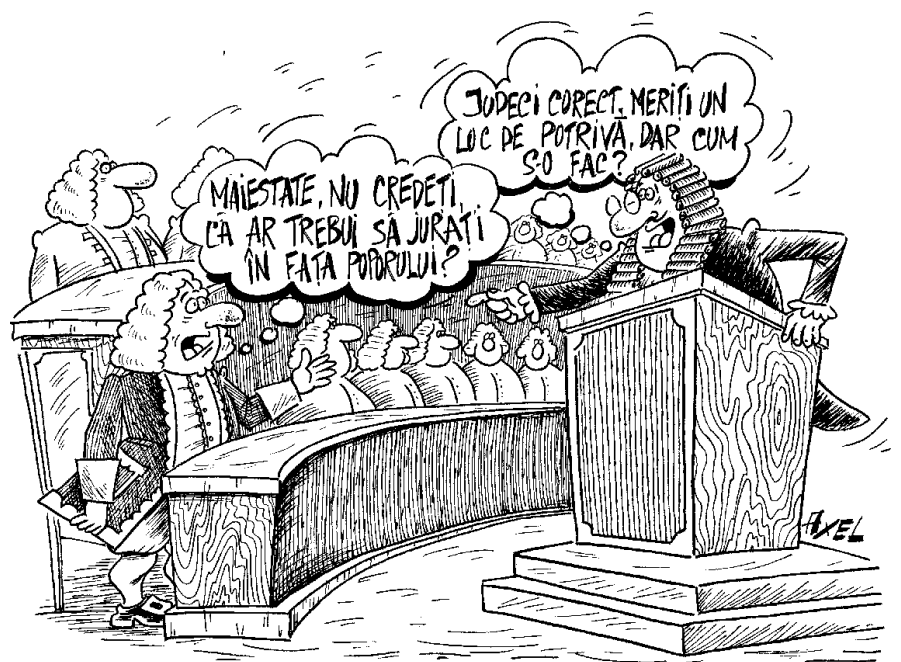
b) Pentru soluționarea *problemei teritoriale*. Acest fel de referendum a căpătat legitimitate după ce dreptul internațional a consfințit principiul auto-determinării popoarelor care de multe ori atrage după sine apariția unor probleme teritoriale. Probleme de acest gen apar și în timpul proceselor integraționiste. Așa s-a întâmplat în perioada de decolonizare de după 1945, în procesul de reconsiderare a frontierelor după colapsul URSS și Republicii Federale Iugoslavia și în procesul de integrare europeană.

c) Pentru soluționarea unor *probleme cu caracter moral*. Astfel de probleme pot apărea și diviza societatea atunci când tradițiile vechi devin *victime ale temperamentului social*. Probleme cum sunt dreptul la avort sau la divorț au bulversat opinia publică într-un șir de țări cu tradiții religioase dar și democratice. În același timp progresul științific, mai ales în domeniul ingineriei genetice, ridică tot mai insistent probleme de ordin moral.

d) Pentru soluționarea unor *probleme ce apar spontan*, provocate de o anumită conjunctură politică, economică sau socială. Acest fel de probleme poate varia de la stabilirea unor standarde de impozitare pînă la stabilirea pe ce parte a drumului urmează să se miște transportul auto, sau trecerea la *timpul de vară* pentru economisirea energiei electrice. Experții consideră că guvernării recurg la soluționarea unor astfel de probleme prin referendum pentru a se eschiva de la asumarea responsabilității care le poate crea în egală măsură *prieteni și dușmani*.

Deși atît teoreticienii, cît și practicienii, împărtășesc aceleași opinii vis-a-vis de faptul că termenul democrație presupune suveranitatea poporului, drepturi politice egale pentru toți cetățenii și adoptarea deciziilor prin votul majoritar, totuși viziunile asupra modalității de exercitare a acestor drepturi îi împarte în două tabere: în adepții *democrației directe* și în adepții *ai democrației reprezentative*.

Adepții *democrației directe* i-au avut în rîndurile sale pe Jean Jacques Rousseau și o întregă pleiadă de alți teoreticieni iluștri. Argumentul lor de bază a fost că adevărata democrație presupune excluderea oricărei medieri în promovarea intereselor

cetățenilor. În opinia lor orice decizie indirectă, adoptată în numele popoului de către reprezentanții acestuia nu poate fi pe deplin democratică, în principiu. Există două raționamente pentru astfel de presupuneri. Primul, este că doleanțele și preferințele cetățenilor trecute mai întâi prin imaginația, iar apoi prin exprimarea verbală a reprezentanților, nu pot evita distorsiunile. Al doilea, este că democrația nu poate fi scop în sine, ci mijloc pentru atingerea scopului suprem care nu poate fi altul decât realizarea plenară a potențialului socio-uman al cetățenilor. Potențial, care se poate manifesta doar prin participarea în mod direct la rezolvarea treburilor publice. Astfel, s-ar putea spune că pentru adepții democrației directe virtuțile supreme sunt: participarea nemijlocită a cetățenilor la procesele politice; competiția deschisă a ideilor cetățenilor; impunerea dreptului majorității față de minoritate; promovarea rapidă a schimbărilor instituționale pentru a răspunde intereselor majorității.

Și adepții *democrației reprezentative* au în rîndurile lor personalități de talia lui John Stuart Mill și Henry Jones Ford, iar argumentele acestora nu sunt mai puțin interesante. Ei consideră că exercitarea *democrației directe* este relevantă pentru comunitățile de cetățeni relativ mici care se pot întruni toți împreună, *față-în-față*, în același loc și în același timp, pentru a dezbate și adopta decizii. Problema e că astfel de lucruri se pot întîmpla numai în societăți unde toți cetățenii sunt disponibili pentru astfel de îdeletniciri, nefiind implicați în procesul de producere a bunurilor. Un exemplu în acest sens este exercitarea democrației în orașele-state ale Greciei antice, unde participarea directă și continuă a cetățenilor la dezbaterile publice era asigurată de munca sclavilor, producători de bunuri materiale. Odată abolită sclavia, toți cetățenii trebuie să participe într-un fel sau altul la producerea bunurilor, delegînd administrarea treburilor publice celor mai buni cetățeni pe care-i determină prin alegeri și care trebuie să le reprezinte interesele atunci cînd adoptă decizii în numele lor. Pentru aceștia principalele virtuți democratice sunt: stabilitatea; compromisul; abordarea moderată a problemelor; și luarea în calcul a intereselor tuturor grupurilor minoritare; prezentarea în

mod periodic a dării de seamă privitoare la modul în care și-au îndeplinit atribuțiile.

Este curios faptul că recent în Republica Moldova a fost reprodus un virtual dialog între adepții celor două școli de gîndire. Ce-i drept, acest dialog n-a fost unul pur teoretic, ci generat de realitățile noastre politice. Astfel, în ziua de 4 aprilie, după citirea discursului adresat deputaților, principalul candidat la funcția de președinte al țării, Vladimir Voronin, a fost întrebare de către deputatul Ion Morei, dacă nu crede că ar fi mai bine ca președintele țării să depună jurămîntul în fața popoului, ci nu în fața reprezentanților acestuia și a membrilor CC. Răspunsul a venit prompt și a fost exprimat tot printr-o întrebare – *dar cum vă închipuiți acest lucru, sub aspect tehnologic?*

Ca întotdeauna, teoreticienii își construiesc argumentele pe principii ferme, iar practicienii încearcă să le adapteze la realitate, căutînd *soluții de mijloc*. Totuși, aceștia evită să vorbească despre interferența principiilor împărtășite de reprezentanții ambelor direcții. Ei consideră că din punct de vedere practic putem vorbi mai degrabă despre necesitatea construirii *democrațiilor reprezentative* în care referendumurile ar avea menirea de a le completa, ci nu de a le substitui, oferind cetățenilor posibilitatea de a confirma sau respinge prin votul lor unele proiecte de lege sau decizii ce țin de anumite interese majore. De aceea, este necesar să existe o procedură foarte bine determinată pentru a evita posibile speculații. De asemenea, avocații *democrației directe* insistă asupra desfășurării frecvente a referendumurilor, menționînd că deciziile adoptate în acest mod au mai multă legitimitate și sunt protejate de posibilele amprente ale corupției, șantajului și intimidării, care sunt specifice pentru deciziile adoptate de către politicieni. Știm și din experiența țării noastre că adoptarea unui șir de legi sau hotărîri de maximă importanță este însoțită de scandaluri de corupție. Totuși, adepții desfășurării referendumurilor recunosc că este absolut necesar ca cetățenii să fie bine informați despre subiectul asupra căruia urmează să se pronunțe.

La rîndul lor, opozanții desfășurării referendumurilor afirmă că legile elaborate și promovate de legislatorii

profesioniști sunt de o calitate net superioară celor adoptate prin votul popular. În al doilea rînd, deciziile adoptate de parlamentari sunt mai bine cîntărite, luîndu-se în considerație interesele grupurilor minoritare, deoarece, în opinia lor, referendumurile sunt instrumente de instaurare a tiraniilor majoritare. Iarăș, cunoaștem din experiența țării noastre că un șir de legi care a dus la rezolvarea unor situații de conflict n-ar fi putut fi adoptate prin referendum. Un lucru și mai deranjant pentru opozanții referendumurilor este că acestea subminează *democrația reprezentativă*. Din punctul lor de vedere nu există nici un fel de criteriu pe baza căruia o problemă să fie rezolvată pe calea referendumului, iar alta - pe cale parlamentară. Invocarea importanței problemelor conține foarte mult relativism. În plus, ei invocă *ignoranța* cetățenilor. Oricît am vorbi despre *înțelepciunea popoului* nu putem trece cu vederea rezultatele unui șir de studii efectuate în diferite țări unde s-au desfășurat referendumuri și unde procentul de *ignoranță* depășește cu mult diferența dintre voturile date *pro* și *contra*. Aceasta iese în evidență mai ales atunci cînd întrebările sunt formulate într-un mod foarte specific. Astfel, în cadrul așa numitor *exit poll* s-a stabilit că atunci cînd cetățenii au de răspuns *afirmativ* pentru respingerea unei anumite politici, sau *negativ* pentru aprobare, greșeala de exprimare ajunge pînă la 10 – 20%. Aceasta fiindcă cetățenii sunt deprinși să răspundă *afirmativ* pentru aprobare și *negativ* pentru dezaprobare. Aici, de fapt, sunt ascunse o parte din rădăcinile confruntărilor dintre elitele politice vis-à-vis de desfășurarea referendumurilor. O altă sursă de conflict dintre elite care poate duce la destabilizarea situației politice este apelarea la sentimentele de demnitate ale cetățenilor, sau la condiția materială și de securitate a acestora, atunci cînd se formulează întrebările. Cel mai strălucit exemplu în acest sens este întrebarea formulată de regimul lui Pinocet pentru referendumul desfășurat în 1978: *În fața agresiunii internaționale dezlănțuite împotriva patriei și guvernului acesteia, eu îl susțin pe președintele Pinochet în lupta sa pentru apărarea demnității Republicii Chile, și reafirm dreptul republicii de a se instituționaliza după*

cum reiese din caracterul său suveran? Nu e de mirare că 75% din cetățeni au răspuns *da*. Este edificator și exemplul unei țări cu cel mai înalt nivel de cultură cum este Germania. Știm că după 1933, apelul la sentimentele de demnitate ale oamenilor au condus la susținerea oricăror inițiative. Drept rezultat, pe cale democratică, prin plebiscite, a fost instaurată cea mai teribilă dictatură. *A propos*, experții consideră că cel mai adecvat termen pentru adoptarea deciziilor prin votul popular este *plebiscit*, ci nu referendum. Totuși se folosește ultimul pentru că primul a fost profanat în perioada respectivă.

Acestea fiind spuse, putem constata că atât argumentele *pro*, cât și cele *contra* desfășurării referendumurilor, au fost folosite în cunoștință de cauză de către clasa noastră politică în polemica din jurul referendumului consultativ din 1999 și a celui constituțional, care așa și nu s-au desfășurat după modificarea Constituției pe cale parlamentară. Este cu totul altceva faptul că această clasă politică nu a știut să ajungă la un numitor comun, preferând confruntarea pînă la victoria deplină a uneia din părți. În acest sens este extrem de important să ne amintim că argumentul de bază al deputaților în favoarea adoptării modificărilor constituționale de la 5 iulie 2000 a fost *ridicarea mânușii aruncate parlamentului de către președintele țării*.

Cînd lucrurile căpătă o astfel de întorsătură e greu să decizi care din cele două părți a avut dreptate. Pe de o parte, ultimul proiect de modificare a Constituției trimis de către președinte spre avizare CC este de o calitate foarte bună. Pe de altă parte, președintele țării a antagonizat întreaga clasă politică cînd a dat publicității la 4 august 1999 prima variantă a proiectului, care era inacceptabilă pentru clasa politică din mai multe puncte de vedere. Probabil, a fost o greșeală că nu s-au publicat variantele intermediare ale proiectului, care, din cîte știm, au fost vreo 5 – 6 pentru a se demonstra progresele. Opinia publică a fost lăsată să se mulțumească cu impresia de după citirea primei variante și cu polemicile televizate nu prea inspirate ale experților care puteau fi bănuți ușor de atitudini preconcepse.

În această situație am putea spune că deciziile Curții Constituționale au

avut efecte benefice pentru soluționarea conflictului.

Pentru stabilitatea politică a unei țări este inadmisibil ca o inițiativă ce vine din partea unei instituții publice să fie de natură să provoace conflicte între ramurile puterii. Este cunoscut că, de obicei, atunci cînd în societățile cu regimuri democratice de guvernare apar conflicte între ramurile puterii, cîștig de cauză are cea legislativă. Aceasta din simplul motiv că puterea politică este considerată a fi unică. Separarea funcțională a puterilor este un principiu merit să stăvilească abuzurile uneia din ramuri în procesul colaborării acestora. Cînd s-au încleștat președinția și parlamentul, CC a funcționat în calitate de mediator, explicînd că pe de o parte există subiecți care pot iniția un referendum (președintele, grupurile de deputați și grupurile de cetățeni), iar pe de altă parte există subiectul cu funcții specifice de coordonare (parlamentul care de cele mai multe ori se identifică cu expresia voinței poporului), ce deține dreptul exclusiv de a declara desfășurarea referendumurilor. Totuși, CC a constatat că legiuitorul n-a prevăzut nici un fel de consecințe juridice în cazul în care parlamentul nu declară în termenul stabilit desfășurarea referendumului inițiat de cetățeni sau președinte. Într-adevăr, care ar putea fi aceste consecințe juridice în condițiile în care parlamentul este un organ colectiv, care adoptă hotărîri prin votul deputaților, care la rîndul lor, în conformitate cu articolul 71 din Constituție, nu poartă *răspundere juridică pentru voturile sau opiniile exprimate în exercitarea mandatului?* Din acest punct de vedere președintele Lucinschi avea dreptate cînd afirma că, de fapt, Constituția noastră a fost copiată de pe unele modele standard și nu este întrutotul încheagată, ceea ce justifică într-o oarecare măsură efortul dumnealui de a o modifica. Dovadă că a avut dreptate este și ezitățile CC, care ies la iveală cînd comparăm hotărîrile ei #57 din 3.11.99 și #15 din 11.04.00. Poate fi înțeles și comportamentul deputaților care au preferat să taie nodul gordian în loc de a-l dezlega. Așa e mai simplu, numai că soarta celor ce taie nodurile este cam întotdeauna aceeași.

Schimbînd modalitatea de alegere a președintelui și lipsîndu-l pe acesta de dreptul de a iniția revizuirea

Constituției au fost rezolvate un șir de probleme, însă mai rămîne, totuși, nerezolvată problema consecințelor juridice pentru nedeclararea referendumului inițiat de cetățeni și președinte precum și un șir de probleme mai mărunte constatate în hotărîrea CC #16 din 29.03.01.

Chiar dacă din punct de vedere al legislației și a procedurii de desfășurare a referendumurilor lucrurile se vor limpezi, problemele legate de oportunitatea desfășurării acestora nu vor dispărea. Trebuie să recunoaștem că cetățenii Moldovei, la fel ca și clasa politică, nu au cine știe ce experiență de exercitare a drepturilor democratice. În același timp, unica posibilitate de a acumula experiența necesară este de a practica lucrul pe care dorești să-l înveți. În acest sens există condițiile necesare și merită să amintim că în astfel de state democratice cum sunt SUA, Olanda, Japonia, Israel și India, n-a fost desfășurat măcar o singură dată vreun referendum național. Și în Moldova legislația prevede desfășurarea referendumurilor locale care pot deveni cel mai bun *poligon* pentru învățarea regulilor de exercitare a *democrației directe*. Din păcate, referendumurile locale se reduc la revocarea primarilor și nu reflectă vreo manifestare a inițiativelor civice. Și desfășurarea referendumurilor consultative la nivel național ar putea întări deprinderile exercitării *democrației directe*, dar acest lucru costă. În același timp, pentru potențialii inițiatori ai referendumurilor naționale există teme pentru îngrijorarea vis-à-vis de *ignoranța* cetățenilor care, în conformitate cu rezultatele referendumului consultativ din 1999 se estimează la 14% de voturi nevalabile (această cifră se corelează foarte strîns cu cele din experiența altor state). Deci efortul merită să fie făcut. Este adevărat: clasa noastră politică nu este pregătită pentru a reacționa la vreun eșec al referendumului inițiat la fel cum a făcut Charles de Gaulle în 1969, cînd a părăsit scena politică benevol, după ce un referendum inițiat de el n-a dat rezultatul scontat. El a interpretat acest lucru drept un vot de neîncredere acordat politicii sale.

Centrul pentru Dezvoltarea Democrației Participative

Organizația pentru Stabilitate și Cooperare în Europa (OSCE) și Oficiul pentru Instituții Democratice și Drepturile Omului (ODIHR)

Republica Moldova, alegeri parlamentare, 25 februarie, 2001

RAPORT FINAL (FRAGMENTE)

Recomandări:

Chestiuni generale: Sistemul electoral trebuie reformat în vederea facilitării unei reprezentări mai efective a minorităților naționale în parlament. Acest lucru ar putea fi obținut prin următoarele: 1) mecanisme electorale; 2) sistemul ce permite candidaților independenți să fie aleși în parlament trebuie revăzut în vederea reducerii

Administrarea alegerilor:

1) O procedură simplă, transparentă, de loterie, trebuie stabilită pentru determinarea ordinii în care concurenții electorali apar în buletinul de vot. Aceasta ar înlocui actualul sistem (Codul electoral, articolul 48) potrivit căruia concurenții electorali sînt incluși în buletinul de vot conform ordinii de timp în care ei au fost înregistrați.

Mass media: Articolul 47 din Codul electoral, precum și regulamentele Consiliului Coordonator al Audiovizualului ce reglementează activitatea mass mediei în campaniile electorale, trebuie revăzute și făcute mai puțin restrictive astfel încît ele să asigure un acces egal la mass media pentru toți concurenții electorali fără a mărgini atunci cînd nu e nevoie accesul alegătorului la informație.

drastice, sau eliminării, pragului național de 3 procente. Acest prag le oferă foarte puține șanse de a fi aleși.

Cadrul juridic:

Comisia Electorală Centrală (CEC) trebuie să stabilească:

1) Procedurile potrivite pentru ca verificarea listelor de semnături în sprijinul candidaților independenți să aibă loc într-o manieră imparțială, corectă și pe deplin transparentă;

2) Codul electoral trebuie să includă o prevedere clară asupra statutului concurenților electorali care candidează în alegeri pentru o funcție publică, deținînd deja o funcție publică;

3) Trebuie să se stabilească o gamă mai largă de sancțiuni pentru încălcarea Codului electoral.

Loteria urmează a fi organizată la sfîrșitul perioadei de înregistrare, în prezența titurilor concurenților or reprezentanților lor autorizați.

2) Codul electoral și instrucțiunile CEC trebuie revăzute detaliat la capitolul ce documente trebuie să prezinte alegătorul pentru a-și dovedi identitatea, cetățenia și locul de reședință.

Înregistrarea alegătorilor:

1) Una din prioritățile autorităților naționale trebuie să fie producerea unui registru civil nou, permanent, centralizat și computerizat care ar permite aducerea la zi a informației;

2) În Codul electoral trebuie de introdus o procedură clară care să permită corectarea greșelilor și completarea omisiunilor din listele de alegători.

Votarea și procedurile de numărare:

1) Pentru a asigura caracterul secret al votului e nevoie de hîrtie mai groasă și de calitate mai bună pentru prepararea buletinului de vot. De asemenea, în acest sens pot fi folosite și plicurile;

2) Voturile trebuie considerate valabile dacă voința alegătorului este exprimată într-un mod clar și neechivoc. Pentru a se asigura o corectitudine mai mare în judecarea valabilității buletinelor de vot președinții și membrii birourilor secțiilor de votare urmează a fi instruiți pentru a însuși cît mai bine acest principiu;

3) Pentru a spori transparența procesului de numărare o copie după protocoalele birourilor electorale ale secțiilor de votare și consiliilor electorale de circumscripție trebuie afișate ca publicul să aibă acces la ele. De asemenea, o copie după protocolul consiliului electoral de circumscripție trebuie distribuită tuturor observatorilor care îi reprezintă pe concurenți;

4) Pentru a asigura o potrivire mai bună a rezultatelor numărătorii, numărul total de voturi găsite în urna de vot trebuie stabilit înaintea numărării numărului de voturi alocate diferitor concurenți electorali.

Public Welfare Foundation

Public Welfare Foundation (Fundația Pentru Bunăstare Publică) a fost întemeiată de editorul de ziare Charles Edward March. La început, fundația a fost organizată sub forma unei societăți pe acțiuni în Texas și reîncorporată în orașul Delaware în 1951, apoi își mută oficiul la Washington. În 1960, March asigură activitatea fundației financiar, donându-i trei ziare-cotidian: *The Spartanburg Herald & Journal*, *The Tuscaloosa News*, și *Gadsden Times*. În 1985, aceste trei ziare au fost vândute Companiei *New York Times*.

Concepția fundației despre bunăstare publică este largă. De la prima alocare în 1948 și pînă în prezent fundația sprijină și ajută oamenii să depășească barierele ce împiedică colaborarea activă în societate.

Fundația desfășoară programe care au drept obiective următoarele:

- Dezvoltarea economică a comunității;
- Justiția;
- Păturile social-vulnerabile (bătrîni, tineri șomeri etc.);
- Mediul ambiant;
- Colectarea de fonduri pentru copiii săraci din orașul Washington;
- Îngrijirea sănătății;
- Drepturile omului și securitatea globală;

Fundația sprijină organizațiile care asigură prestarea de servicii pentru populația social-vulnerabilă și lucrează pentru îmbunătățirea permanentă a serviciilor ce satisfac necesitățile umane esențiale.

Fundația este disponibilă să-și asume riscuri rezonabile întru ajutorarea organizațiilor care au idei similare și au elaborat un plan de activități în acest sens, organizații ce sînt respectate în comunitățile unde activează și sînt bine pregătite din punct de vedere profesional.

Un factor important în deciziile fundației privind alocările constituie necesitățile financiare specifice ale organizațiilor cărora se adresează suportul sprijinul ei. Foarte rar cînd alocările ei acționează ca simple contribuții. Abilitatea organizației de a demonstra că poate ajuta comunitatea cu adevărat, indiferent de formă, este un factor suplimentar în obținerea grantului.

Fundația nu are restricții geografice. Uneori granturile sînt oferite organizațiilor cu sedii în SUA, cu toate acestea, fundația și-a intensificat eforturile sale de a lucra direct cu organizațiile din alte țări. Implicarea comunităților locale sau regionale în programele finanțate de fundație totdeauna este și va fi o considerație importantă.

Fundația asigură suport general și granturi pentru proiecte specifice. Deși cele mai multe granturi sînt acordate pe o perioadă de un an, fundația acceptă cereri de reînnoire a fondurilor și acordă donații de lungă durată. Alocațiile de scurtă durată și adaptarea programelor de succes sînt de asemenea luate în considerație.

Adresa: Public Welfare Foundation, 1200 U STREET, NW, Washington, DC 20009-4443

Tel.: (202) 965-1800, **fax:** (202) 265-8851

E-mail: general@publicwelfare.org

Pagina de Internet: www.publicwelfare.org

FACILITĂȚI FISCALE: CE DORIM ȘI CE PRIMIM?

Ina Gutium

Este foarte greu de a ajunge la un consens cît privește facilitățile fiscale pe care și le doresc ONG-urile și cele pe care i le poate acorda statul. La toate întrunirile reprezentanților societății civile printre cele mai mari problemele ale ONG-urilor sunt citate lipsa de finanțare și de susținere din partea statului. Într-adevăr, actualmente ONG-urile beneficiază de un foarte mic și foarte nesemnificativ ajutor din partea statului. În sărăcia de azi este foarte greu să pretinzi facilități fiscale și ajutor din partea statului, deși fără îndoială aceste sume mizere ar fi fost folosite foarte eficient și ar fi constituit niște investiții importante în viitor. Și totuși, aflîndu-se în imposibilitate de a susține întregul sector, statul a mers pe calea susținerii acelor organizații ce și-au asumat unele din funcțiile sale fie aceasta învătămint, cultură, drepturile omului, sau sportul de amatori, funcții pe care statul din lipsă de resurse nu le mai poate îndeplini. Mecanismul ales a fost cel folosit foarte pe larg în țările civilizate ale lumii și după cum arată și experiența - s-a dovedit a fi unul foarte eficient, și anume: recunoașterea statutului de utilitate publică. Actualmente în Moldova printre facilitățile acordate organizațiilor de utilitate publică se numără scutirea de impozitul pe venit și deduceri de pînă la 7% pentru donațiile efectuate către aceste organizații.

Cei nemulțumiți de puținele facilități acordate aduc drept argument experiența țărilor dezvoltate și eforturile acestora de a susține sectorul trei. Se poate vorbi foarte mult despre experiența altor state care au înțeles utilitatea serviciilor oferite de ONG-uri pentru întreaga societate, dar am să aduc doar un exemplu foarte concludent și anume experiența Marii Britanii. Deci, toate donațiile acordate organizațiilor de utilitate publică sunt scutite de impozite. Însă, începînd cu aprilie 2000, se acordă scutiri pentru profitul rezultat din activități comerciale de scară mică. În plus, concesiile pentru impozite și scutirile de TVA pentru evenimentele de colectare a fondurilor în scopuri caritabile au fost lărgite, la fel ca și rata 0 pentru reclamă în scopuri caritabile, minimul de 250 de lire pentru donații a fost anulat, noi facilități fiscale au fost acordate pentru donații de acțiuni și hîrtii de valoare și se permit donațiile făcute prin telefon sau Internet.

Susțin foarte mult ideea preluării acestei practici de susținere a organizațiilor de utilitate publică, sau experiența SUA unde din momentul înregistrării sunt susținute toate ONG-urile, fie ele de beneficiu mutual sau public. Să vedem totuși care ar fi premisele pentru crearea unui cadru favorabil activității ONG. Marc

Segal menționează cîteva dintre acestea: cei ce elaborează legile nu cunosc sectorul, modelul de guvernare din țara respectivă, climatul financiar, presiunile din partea comunității business, presiunile internaționale, dar mai presus de toate așa factori precum credibilitatea ONG-urilor și imaginea pe care o au în societate, gradul de transparență în activitatea ONG-urilor, eficiența sistemului de control al sectorului, etc. Cît privește cele din urmă nu avem prea multe cu ce ne lăuda.

Pentru a îmbunătăți situația ONG-urilor înseși, experții, donatorii și alte părți interesate trebuie să-și unească eforturile și să-i familiarizeze pe factorii de decizie cu importanța și rolul sectorului III, precum și cu necesitățile acestuia. Este necesar de studiat minuțios care au fost programele desfășurate de ONG-urile de utilitate publică, care au fost impactul și beneficiarii acestora, de estimat raportul cost - eficacitate în administrarea facilităților acordate, urmînd ca aceste date să fie aduse la cunoștința funcționarilor de stat și legiuitorilor. Organizațiile care deja beneficiază de acest statut trebuie să

respecte principiul transparenței prin publicarea rapoartelor anuale, diseminarea în presă a informației privind proiectele desfășurate, beneficiarii și impactul acestora. Toate acestea precum și campaniile de sensibilizare a societății privind aportul ONG-urilor la soluționarea problemelor din societate, inevitabil vor duce la o mai bună percepție a ONG-urilor de către societate. Doar atunci se poate purcede la identificarea practicilor internaționale de susținere a sectorului care ar putea fi preluate și implementate la noi. Singurul lucru rămas ar fi ca ONG-urile să-și unească eforturile în promovarea acestor inițiative la nivel de stat.

Întrucît cred că putem învăța foarte multe din experiența internațională în cele ce urmează sunt prezentate extrase din Declarația cu privire la impozitarea ONG-urilor, inițiată de "Europhil Trust", organizație europeană ce are drept scop revitalizarea ONG-urilor din Europa Centrală și de Est precum și impozitarea acestora (publicată în ultimul număr al revistei "SEAL" (Economie Socială și Drept) produs de Centrul European al Fundațiilor).

DECLARAȚIA DIN BARBADOS CU PRIVIRE LA TAXAREA ORGANIZAȚIILOR NEGUVERNAMENTALE ȘI NON-PROFIT

Întrucît cadrul legal și fiscal ce reglementează ONG-urile rămîne cu mult în urma celui din sectorul guvernamental și business, comunitatea internațională a ONG-urilor este în drept să ceară o îmbunătățire rapidă a acestui cadru.

Noi ne subscriem următoarelor:

- Organizațiile neguvernamentale și non-profit (în continuare ONG) sunt organe democratice și autonome ale societății civile care luptă la nivel local, național, regional pentru realizarea obiectivelor de utilitate publică, folosind muncă voluntară, timp, talent și resurse materiale. Acestea sunt independente de guvern și nu au drept scop distribuirea profitului.
- ONG-urile își desfășoară activitățile în parteneriat cu guvernul, organizațiile internaționale și comunitatea de afaceri.
- În desfășurarea activităților sale ele promovează drepturile omului precum și dreptul la asociere și libertatea expresiei, care trebuie respectate, promovate și protejate de către toate Statele și comunitatea internațională.
- În multe țări legislația cuprinde reguli favorabile ONG-urilor, donatorilor acestora și beneficiarilor lor, acestea fiind o recunoaștere a utilității serviciilor prestate de ONG-uri societății și o încurajare a activității pe viitor a ONG-urilor. Au fost menționate diverse cazuri de regim fiscal favorabil. Participanții și-au exprimat speranța că aceste cazuri vor avea darul să inspire politica fiscală și legislația altor țări.
- Pentru a pretinde facilități fiscale, atît ONG-urile, cît și beneficiarii acestora, trebuie să accepte cîteva condiții esențiale în ceea ce privește transparența față de donatori, membri, guvern și societate, să accepte cooperarea și nu confruntarea, avînd în vedere că guvernul și plătitorii de impozite au dreptul să știe cum se cheltuiesc banii din facilitățile fiscale acordate.
- ONG-urile trebuie să respecte principiul "bunei guvernări" ce implică:
 - a) consiliul de conducere trebuie să-și asume autoritatea și responsabilitatea indiferent de influențele din exterior.
 - b) ONG-urile trebuie să adopte coduri de etică după modelul celor examinate la Conferința Mondială a Societății Civile din Montreal din 1999.
 - c) ONG-urile trebuie să recunoască valoarea cursurilor de instruire drept o metodă de îmbunătățire a performanței funcționarilor, angajaților și voluntarilor.
 - d) ONG-urile trebuie să elaboreze standarde și metode de evaluare a performanței, să beneficieze de cele mai bune practici din societatea civilă. Aceste standarde de evaluare trebuie să fie de așa calitate încît să fie acceptate atît de donatori, cît și de organele de control. Costurile autoevaluării trebuie incluse în cheltuielile operaționale ale programelor și proiectelor.
- Guvernele și organizațiile internaționale trebuie să:
 - a) evite supraîncărcarea a ONG-urilor mici cu controale și hîrtogărie;
 - b) supravegheze ca organele de control să verifice doar dacă ONG-urile respectă cerințele de raportare și transparență și să se abțină de la judecarea conținutului activității ONG-urilor.

REGISTRUL CIVIL CA INSTRUMENT DE LUCRU AL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Alexander T. Knapp

În majoritatea țărilor contemporane, populația, cazierile și registrele personale sînt luate la evidență sub diferite forme în oficiile publice, prin numeroase legi și proceduri administrative care reglementează administrarea, îmbunătățirea și distribuirea datelor. De exemplu, listele de alegători sînt adesea menținute și actualizate în mod manual în oficiile descentralizate din toată țara, pe cînd registrele fiscale sînt administrate în capitală într-un computer cu o bază centralizată de date.

În alte țări, aceste baze de date sînt administrate într-un singur loc, împreună cu informații esențiale despre cetățean și informații specifice relevante pentru orice agenție guvernamentală sau oficiu. De obicei, agențiile și oficiile guvernamentale au grijă ca registrele civile să fie actualizate. Acest "registor civil" este o activitate de menținere coordonată, continuă și centralizată a datelor importante privitoare la populație, activitate efectuată de agenții guvernamentale sau a administrației publice care sînt în drept să o facă.

Administrarea bazei de date în Suedia

Suedia dispune de unul din cele mai avansate sisteme de registre civile care își au originea în datele păstrate de parohiile bisericesti încă din anul 1571. Datele respective au fost oficializate în 1686 în baza unei directive naționale potrivit căreia slujitorii parohiilor erau instruiți cum să mențină registrele bisericesti pentru întreaga populație. Acest proces a fost perfecționat semnificativ abia după trei sute de ani, în anul 1946, cînd s-a stabilit un număr personal unic de identificare. Datele au fost computerizate în 1960 și reorganizate sub forma lor actuală în 1991 cu ajutorul a 131 de birouri municipale fiscale.

Prin urmare, printr-un singur instrument administrativ, guvernul și administrația publică a Suediei pot controla și administra registre pentru mai multe agenții și servicii. Acestea includ: Registrul Fiscal Național, Organele de Interne, Comitetul Central de Date asupra Proprietății, Departamentul Național al Drumurilor, Serviciul Suedez

de Statistici, Registrul Suedez al Populației și Adreselor; Departamentul Național de Servicii; Comitetul Suedez pentru Imigrare, Departamentul Național pentru Navigație Maritimă și Biserica Suedeză.

Avantaje

Evident, acest tip de registru are un număr de avantaje în comparație cu sistemele redundante, descentralizate, de colectare și administrare a datelor. În primul rînd, potrivit sistemului dat este mai ușor să actualizezi bazele de date și să le pui la dispoziția oficiilor și agențiilor ce au nevoie de ele. Tehnologiile moderne de telecomunicații permit actualizarea bazelor de date la scară națională, sistemelor de administrare a bazelor respective de date, precum și controlul asupra genului de informație ce urmează a fi oferită unei agenții sau oficiu anume. În al doilea rînd, cheltuielile și timpul de procesare sînt reduse de-a lungul întregului spectru de servicii guvernamentale ce se ocupă de informația privitoare la populație. Potrivit datelor furnizate de Inspectoratul Fiscal Suedez în 1975, cheltuielile legate de producerea unui singur extras din registru s-au redus cu 75 procente după aplicarea registrului civil, iar durata timpului necesară procesării extrasului respectiv s-a redus și ea cu 30 procente. În al treilea rînd, producerea unor produse informative regulate și speciale care să cuprindă seturi informaționale multiple (extrase privind recensăminte, liste de alegători, registre de proprietăți imobiliare etc.) poate fi mult mai rapidă și ușoară decît combinarea unor două surse diferite și independente de informație. Producerea menționată mai sus permite oferirea unei informații actualizate în timpul alegerilor anticipate, dezastrelor naturale, pentru tot felul de studii și cercetări sociale.

În cele din urmă, dat fiind că registrul civil este adesea creat pe baza surselor și sistemelor existente de administrare a bazelor de date, centralizarea și reorganizarea presupune standardizare, actualizare și revizuire astfel îmbunătățindu-se fiecare subset individual de informații.

Dezavantaje

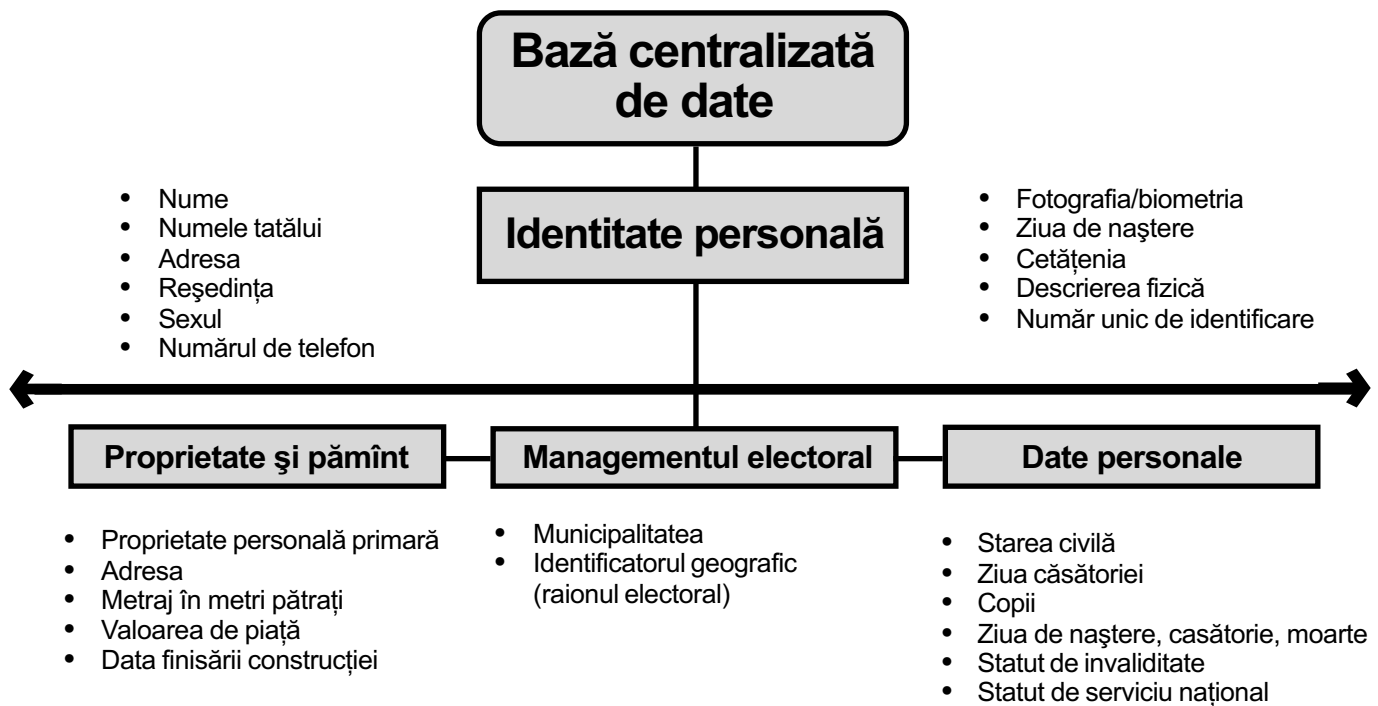
La ora actuală, registrele civile încă nu sînt impecabile și dezavantajele lor trebuie luate în considerație.

În primul rînd, este extrem de costisitor să crezi un registru civil. Acesta trebuie conceput aparte, ca o prioritate administrativă și bugetară, de către autoritatea guvernamentală supremă pentru a se asigura astfel eficiența lucrului și standardizarea informațiilor. Acestea se obțin adesea sub forme cele mai diferite și prin mijloace diferite cum sînt de exemplu banda magnetică, fișierele de hîrtie, microfiiere. Toate acestea trebuie colectate într-o nomenclatură comună și aduse la un standard digital.

În al doilea rînd, țara respectivă trebuie să dispună de infrastructura tehnologică respectivă pentru a face față și menține un astfel de sistem. Colectarea informațiilor și punctele de acces la informație sînt răspîndite de-a lungul și latul țării în conformitate cu diferite nivele de populație (sub aspectul densității). Cineva trebuie să aibă și capacitatea, și împuternicirea, să actualizeze și sincronizeze bazele de date în toată rețeaua, precum și să asigure funcționarea unui număr suficient de sisteme secundare care să asigure la rîndul lor continuitatea serviciilor.

Odată ce registrul este creat, cu o gamă largă de puncte de acces la seturile de informații, există pericolul că bazele de date nu vor fi menținute, accesate și actualizate cum se cuvine. Dat fiind că numeroase agenții și servicii secundare depind de faptul cît de centralizată este baza de date privitoare la cetățean, cineva trebuie să verifice în permanență corectitudinea și integritatea lor. Suprimarea unei asemenea baze de date, sau introducerea unor schimbări eronate în ele, pot avea efecte catastrofice și de lungă bătaie, în special cît privește viața și bunăstarea cetățeanului.

În cele din urmă, nimeni nu poate compromite încrederea publicului în registrul civil. Dat fiind registrul civil constituie o sursă de informații pentru listele de alegători, statistici de populație (în special pentru numeroase tipuri de

servicii guvernamentale) și analize a stabilității sociale și politice, scepticismul față de integritatea și corectitudinea informațiilor cuprinse în registrul civil se va extinde inevitabil și asupra instituțiilor care își bazează activitatea pe ele.

Planificarea și integrarea

Este inutil să spunem că planificarea și elaborarea registrului civil - atât colectarea informațiilor de la indivizi și agențiile publice existente, cât și edificarea infrastructurii tehnologice și sistemelor de baze de date - reprezintă o sarcină herculiană. Planificarea se realizează cel mai greu. Toate datele privitoare la agenții trebuie incluse în procesul de elaborare și standardizare. Produsul final trebuie să cuprindă toată informația. De asemenea, trebuie identificate sau dezvoltate programele necesare de computer. Mai mult, sistemul trebuie să includă proceduri suficiente de protecție a informației. În paralel, toate acestea presupun campanii în presă de educație a publicului și cursuri specializate de instruire. Populația țării trebuie să fie informată cu privire la cerințele de înregistrare și procesul de înregistrare. Totodată ea trebuie asigurată că datele colectate de la ea vor fi păstrate în condiții de confidențialitate și administrate conform unor regulamente stricte. Funcționarii publici ce urmează să folosească noul sistem vor trebui să fie instruiți de-a binelea înainte ca noul sistem al registrului civil să fie lansat.

Protejarea informației

Nu mai puțin importante sînt controalele administrative asupra accesului la această informație, controale efectuate de către agenții guvernamentale, organele de interne și instituțiile judecătorești. În special în culturile foarte tehnologizate și capitaliste stocarea centrală a datelor privitoare la fiecare persoană face posibilă folosirea incorectă a informației, în scopuri comerciale.

Protejarea informației poate lua cîteva forme. În primul rînd, e vorba de restricții asupra tipurilor de date ce pot fi colectate de la indivizi și modul în care acele date sînt stocate sau legate de alte informații. De exemplu, anumite țări centralizează bazele de date de amprente digitale, dar ea poate fi accesată numai prin ordinul instanței de judecată. Sau, în cazul tehnologiilor magnetice, pentru a se asigura transparența, toată informația digitală trebuie replicată sub formă tipărită pe partea frontală a fișierelor. O altă formă de protejare necesară sistemelor registrului civil este accesul la informație. Majoritatea agențiilor guvernamentale vor cere folosirea doar a informației generale privitoare la identitatea cetățenilor or rezidenților, departamentele specializate sau ministerele nu prea au nevoie să aibă acces la informații specifice de care au nevoie alți furnizori de servicii. De exemplu, agențiile de transport au nevoie să aibă acces la numele individual, adresa,

permisul de conducere și datele mașinii. În schimb, ele nu au dreptul să acceseze, veda sau schimbe datele privitoare la proprietatea de pămînt, starea de sănătate, sau statutul social, chiar dacă toate aceste informații sînt cuprinse și administrate în cadrul aceleiași baze de date.

Dumnezeul din mașină (Deus ex Machina)

Pe cînd țările devin tot mai dependente de administrarea informațiilor individuale și așteptările legate de "cetățenii-clienți" devin tot mai mari în epoca noastră, tot mai multe guverne vor lua în considerație înregistrarea civilă centralizată ca opțiune atractivă cît privește administrarea volumului crescînd de informații. Cu toate acestea, registrul civil este, ca și înregistrările și însemnările făcute cu mîna pe care el se bazează, un instrument neutru de lucru care nu are nici puteri miraculoase benefice, nici malefice. Ca orice altă unealtă, el poate fi folosit incorect, ori forța acele guverne care administrează capacitățile și potențialul lui să se reîntoarcă la cerințele fundamentale ale mandatului popular - responsabilitatea autorității cu care au fost investiți de cei pe care ei trebuie să-i servească.

(Textul de față reprezintă traducerea articolului *The Civil Registry as a Tool of Public Administration*, revista *Elections Today*, iarna 2000, vol.9, nr.2. Traducere de Gabriel Mumjiev)

SONDAJELE DE OPINIE ȘI CAMPANIILE ELECTORALE ÎN SUA

F.Christopher Arterton

În ultimele trei decenii, în America sondajele de opinie au devenit principalul instrument de cercetare în vederea elaborării strategiei de desfășurare a campaniei electorale. Din punctul de vedere al celor care candidează pentru o funcție publică, campaniile electorale constau în mare parte din efortul de a comunica cu auditorii foarte diferite. Candidații trebuie să reușească să aranjeze lucrurile astfel încât mesajul lor să fie perceput de celelalte personalități ai partidului, de membrii simpli ai partidului, de cei care ar putea contribui cu mijloace financiare, de susținătorii lor, de voluntari, de jurnaliști și, desigur, de alegători. În ultima instanță, toate activitățile din campanie sînt secundare în raport cu eforturile candidatului de a comunica cu alegătorii. Nu este deci surprinzător că cea mai mare parte din resursele unei campanii sînt îndreptate spre această comunicare bidirecțională: publicitate pentru a le transmite alegătorilor mesaje persuasive și sondaje pentru a afla preocupările și opiniile alegătorilor.

Elementele principale ale strategiei constau din răspunsurile la două întrebări simple: 1) care este publicul pe care trebuie să fie vizat de campanie? și 2) ce fel de mesaje trebuie transmise acestui public? Sondajele sînt esențiale pentru a răspunde la aceste întrebări.

Studierea atitudinii alegătorilor

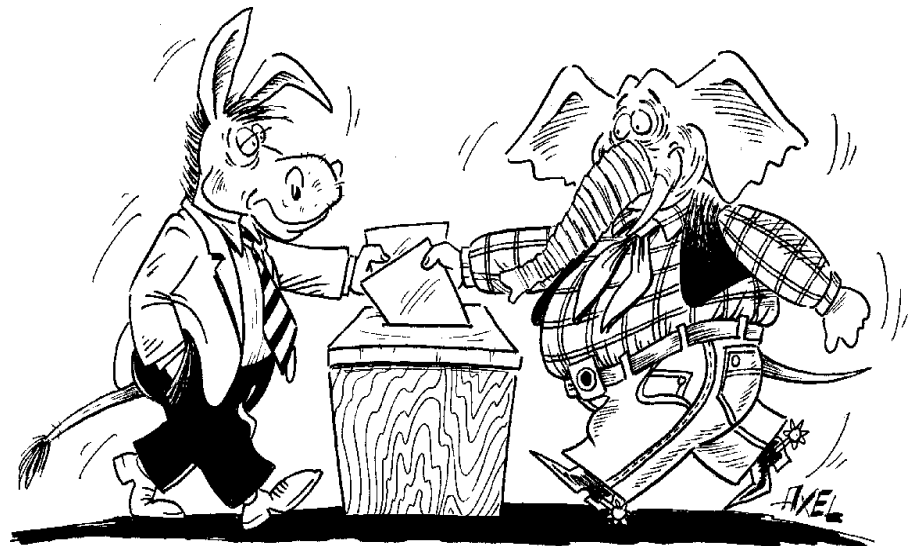
În general, metoda cea mai folosită în acest scop este studiul "secțional" prin care firma de sondaje angajată pentru campanie telefonează unui eșantion reprezentativ de cetățeni și le pune cîteva întrebări standard. Teoria eșantionului spune că dacă cetățenii sînt aleși selectiv și sînt destul de numeroși, răspunsurile lor la întrebările respective vor diferi doar cu puțin de răspunsurile care s-ar primi întrebîndu-i pe toți alegătorii.

Este, de asemenea, foarte important ca un astfel de studiu să se încheie înainte ca atitudinile alegătorilor să fie modificate de evenimente noi, majore, și de aceea cele mai multe sondaje se efectuează într-un interval de trei-patru zile. Asta înseamnă că va trebui folosit un număr mare de interviuatori - plătiți sau voluntari - pentru a putea contacta în fiecare seară, între orele 17,00 și 22,00, cîteva sute de alegători. Tuturor votanților potențiali li se pun aceleași întrebări, în același mod. Curios este faptul că majoritatea firmelor care fac sondaje pentru campania electorală nu își aleg eșantionul pornind de la totalitatea cetățenilor cu drept de vot. După cum bine se știe, în SUA un mare număr de persoane cu drept de vot nu se prezintă la urne în ziua alegerilor. Organizatorii de campanii electorale au învățat, dintr-o experiență neplăcută, că e mai eficace să-și concentreze eforturile asupra "votanților probabili". Prin urmare, primele întrebări și cele mai numeroase chestionare de sondaj încearcă să stabilească dacă cetățeanul interviuat va participa cu adevărat la scrutin. Celor care dau de înțeles că nu vor vota, interviuatorul le va mulțumi politicos și va trece la alte numere de telefon. Așadar, strategia de comunicații a campaniei se construiește în jurul

intereselor votanților probabili și rar se fac mari eforturi de a atrage voturi din partea celor care nu participă aproape niciodată la scrutin.

După identificarea votanților probabili, prima sarcină a investigației este de a-l împărți în trei grupuri: susținătorii confirmați ai candidatului în cauză, susținătorii confirmați ai adversarului și "indecisi". În continuare, principiul de bază al campaniilor americane electorale se poate reduce la trei reguli simple: 1) consolidarea bazei de susținere, 2) ignorarea bazei de susținere a adversarului și 3) concentrarea atenției asupra celor indecisi. Cu alte cuvinte, în Statele Unite, în campaniile electorale cea mai mare parte a energiei este îndreptată către cei aproximativ 20 sau 30 la sută din alegători care și-ar putea schimba voturile din democrație în republicane sau invers.

Deși pe majoritatea candidaților o interesează cel mai mult cine se bucură de cea mai mare popularitate în rîndul alegătorilor, utilitatea studiului "secțional" nu constă doar în a măsura cît de strînsă este competiția electorală. Pentru campanii este necesară o evaluare corectă a opiniilor alegătorilor, dar și cunoașterea unei modalități de modificare (sau păstrare) a acestor opinii. Termenul "secțional" se referă la diferențele dintre grupuri la

cetățeni; tehnica de sondaj este astfel elaborată încît să înregistreze acele opinii ale diverselor subsecțiuni care diferențiază masa de alegători. Dacă, de exemplu, apar diferențe legate de sex în modul cum privesc votanții alegerile, investigația va fi capabilă să măsoare aceste atitudini distincte. Dacă organizatorii unei campanii costată că, dintre toți cei care s-au decis deja cu cine să voteze, au mai mult succes la alegătorii de sex masculin, vor începe să-și concentreze eforturile asupra bărbaților încă indeciși, căci probabil aceștia vor fi mai ușor de atras de partea lor.

Stabilirea mesajelor adecvate

Punînd numeroase întrebări despre preferințele alegătorilor pentru diferite măsuri de interes public, sondajul politic le oferă candidaților informații și despre tipul de mesaj pe care trebuie să-l comunice grupurilor de alegători indeciși. Spre sfîrșitul cursei electorale, de exemplu, este posibil ca alegătorii indeciși să fie aceia care sînt mai cinici în privința politicii electorale. Un astfel de rezultat îl poate îndemna pe candidat să își atace adversarul pentru o slabă participare, sau pentru vreo acțiune ce poate fi interpretată ca favorizînd un anumit grup de interese în detrimentul colectivității. În cazul diferențelor de sex, o campanie care nu are succes în rîndul femeilor poate să descopere cu ajutorul sondajelor de opinie anumite lucruri care le preocupă în mod special pe femei și să încerce să elaboreze un mesaj care să li se adreseze în mod special.

Firește, procesul de descifrare a mesajelor care pot face grupurile critice să treacă de cealaltă parte se bazează pe metode statistice; răspunsurile susținătorilor, ale oponentilor și ale celor indeciși sînt analizate pentru a stabili cît de puternică este legătura între sprijinirea unui candidat și atitudinile față de chestiunile de interes public. O legătură strînsă este un indiciu că s-ar putea ca opțiunea pentru un anumit candidat să fie "impulsionată" de sfera de preocupări în cauză. Alte întrebări le vor da o idee

candidaților despre modul cum poate fi transmis mesajul adecvat grupului pe care îl vizează. Votanții sînt întrebați ce posturi de radio ascultă, din ce organizații fac parte, ce programe de televiziune urmăresc și ce ziare citesc de obicei.

Elaborarea studiului

Sondajele sînt nu numai știință, ci și artă. Alcătuirea unui eșantion reprezentativ, elaborarea chestionarului, aplicarea în teren a instrumentului de studiu și analiza rezultatelor constituie știința avînd ca obiect cercetarea opiniei publice. Toate aceste aspecte se bazează pe tehnici bine stabilite, verificate. Arta constă în a concepe întrebările. Formularea lor poate influența foarte mult rezultatul obținut. Să luăm, de exemplu, două întrebări diferite: "Sînteți în favoarea trimerii trupelor americane în Kosovo pentru a pune în aplicare recentul acord de pace?" în comparație cu "Sînteți în favoarea planului președintelui Bill Clinton de a trimite trupe americane în Kosovo pentru a pune în aplicare recentul acord de pace?" Este de așteptat ca alegătorii să reacționeze în mod diferit la aceste întrebări; simpla asociere cu președintele va influența unele opinii pro sau contra propunerii. Care dintre cele două formulări este mai potrivită vor decide cei care efectuează sondajul, în funcție de scopul acestuia.

În general, atunci cînd sondajele sînt folosite pentru a elabora o strategie, consultanții se străduiesc să conceapă întrebări clare și imparțiale, pentru a realiza o măsurătoare corectă a opiniei publice. În ultima vreme, însă, în campaniile electorale s-a recurs la așa-numitele întrebări tendențioase, pentru a testa posibile subiecte pentru campania electorală. Prin acestea, alegătorilor li se cere să răspundă la întrebări formulate în mod intenționat în termeni foarte duri. Să luăm un exemplu: "Dacă ați ști că unul dintre acești candidați a votat pentru reducerea ajutoarelor sociale pentru săraci, asta ar face să crească sau să scadă șansele ca dvs să-l votați?" Dacă datele sondajului arată că mulți

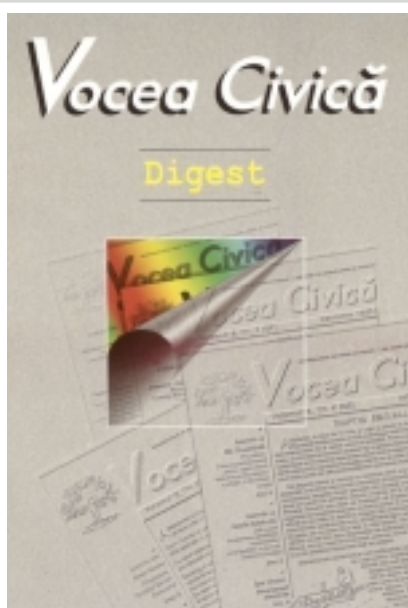
alegători indeciși bat în retragere atunci cînd află o astfel de informație despre un candidat, este foarte posibil ca cel care sponsorizează sondajul să folosească acest gen de argument pentru a-și ataca adversarul.

Uneori, această tehnică a fost dusă prea departe, și unii candidați lipsiți de scrupule au făcut sondaje numai cu scopul de a răspîndi informații defavorabile despre adversarul lor. Chiar dacă sînt greu de dovedit intențiile rele ale unei campanii, Asociația Americană a Consultanților Politici a condamnat de curînd "sondajele tendențioase" ca fiind lipsite de moralitate. Cu toate acestea, în limite rezonabile, întrebările incisive sînt folosite în majoritatea sondajelor pentru campanii electorale pentru a testa mesajele posibile.

Tot mai des, pentru elaborarea mesajelor unei campanii, cei care fac sondaje politice combină cercetarea axată pe anumite grupuri cu studiile pe eșantioane reprezentative. În cadrul studierii unui grup, se telefonează la împlinire unui număr de alegători și li se cere să participe la o discuție colectivă într-o seară anumită. Prin aceste sesiuni de grup la care iau parte între 8 și 15 alegători, cei care efectuează sondajul pot să obțină o imagine calitativă, în profunzime, a modului cum gîndesc cetățenii. De multe ori, discuțiile cu grupuri contribuie la o interpretare mai detaliată a rezultatelor studiului. Cunoașterea modului în care alegătorii ajung la o decizie anumită poate fi la fel de importantă ca și distribuția cantitativă a opiniilor obținută prin cercetări.

Grupurile de studiu le pot furniza celor care fac sondajul și formulări pentru unele întrebări care să țină seama de modul de a gîndi al cetățenilor astfel ca mesajele de influențare introduse în publicitatea pentru campanie să aibă un impact maxim.

(Textul de față reproduce unele fragmente din broșura "Statele Unite, Alegeri 2000". Toate drepturile aparțin autorilor)

La începutul lunii aprilie, a apărut cartea "Vocea Civică - Digest", editată și publicată de IFES-Moldova. Ea cuprinde cele mai relevante materiale publicate de-a lungul anilor în buletinul informativ "Vocea Civică" al IFES-Moldova privitoare la politicile publice, sectorul neguvernamental, mass media, administrația publică, integrarea în structurile europene; editoriale semnate de primul director al IFES-Moldova, Dorin Tudoran, și actualul director Charles Lasham, analize și studii electorale etc. Acest volum urmează a fi distribuit reprezentanților sectorului neguvernamental, mass mediei, liderilor politici, parlamentarelor etc. Doritorii de a obține acest volum pot contacta în acest sens biroul IFES-Moldova.

- În perioada martie-aprilie, IFES-Moldova și Fondul de Investiții Sociale (FIS) au desfășurat în județele Ungheni, Cahul și Soroca seminare de instruire cu tema "Obținerea statutului de utilitate publică". Reprezentanți ai peste 120 de organizații neguvernamentale (ONG-uri) înregistrate și neînregistrate, primari și experți ai FIS au participat la lucrările reuniunilor.
- În perioada martie-aprilie, IFES-Moldova a organizat opt ședințe ale Școlii Electorale pentru aripile tinere ale partidelor politice. În cadrul ședințelor s-au discutat rezultatele ultimelor alegeri parlamentare și evoluțiile postelectorale din Moldova, formarea instituțiilor guvernamentale și parlamentare, principiile doctrinelor politice, politicilor guvernamentale de folosire a resurselor umane.
- În ziua de 12 martie, IFES-Moldova și Comisia de Certificare au organizat o masă rotundă pentru a discuta posibilitățile de îmbunătățire a activității comisiei și criteriile de certificare.
- În zilele de 29 și 30 martie, Coordonatorii de programe ai IFES-Moldova, Igor Boțan și Margareta Mămăligă, au participat la lucrările conferinței internaționale "ONG-urile - factor de dezvoltare a democrației locale", organizat de Consiliul Europei și PNUD. În cadrul conferinței ei au prezentat rapoarte referitoare la rolul ONG-urilor în asigurarea cooperării intermunicipale și internaționale.

Aspect de la un seminar de instruire cu tema "Obținerea statutului de utilitate publică". Ungheni, 1 martie 2001.

- În zilele de 10 și 11 aprilie, Coordonatorul principal de programe al IFES-Moldova, Igor Boțan, a participat la ședințele de lucru ale Comisiei de certificare de pe lângă Ministerul de Justiție unde au fost examinate cererile de obținere a statutului de utilitate publică ale 20 de ONG-uri locale.
- În ziua de 12 aprilie, IFES-Moldova și Direcția Juridică a Parlamentului au organizat o masă rotundă în cadrul căreia s-au discutat inițiativele și propunerile de modificare a Codului electoral.
- În ziua de 18 aprilie, IFES-Moldova și biroul ABA/CEELI (Baroul Avocaților Americani) din Moldova au organizat o masă rotundă pe tema „Participarea femeilor la viața politică din Republica Moldova”. Această reuniune a constituit o acțiune preliminară în vederea organizării unei conferințe naționale pe aceeași temă la 6 iunie 2001. În cadrul mesei rotunde lideri ai organizațiilor neguvernamentale, foști deputați și reprezentanți ai partidelor politice, au discutat cauzele faptului că în Moldova femeile nu sînt reprezentate suficient în structurile politice și administrative ale statului.

Asociația Studenților de Medicină

Vocea Civică

Volumul 7, Nr.2 (35) Martie-Aprilie 2001

*Ideea acestei publicații îi aparține
lui Dorin Tudoran*

Editor

IFES-Moldova
Str. George Meniuc, nr. 3
MD2009 Chișinău, Moldova
Tel.: 733255, tel./fax: 731477
E-mail: office@ifes.md
<http://www.ifes.md>

IFES-Moldova

Director
Charles Lasham

Coordonator principal
de programe
Igor Boțan

Coordonator
financiar-administrativ
Tamara Chitoroagă

Coordonatori de programe:
Gabriel Mumjiev
Ina Gutium
Margareta Mămăligă

Șofer/Curier
Marcel Buiclî

Programul IFES în Moldova este
finanțat de Agenția Statelor Unite
pentru Dezvoltare Internațională,
USAID

Asociația Studenților de Medicină din Moldova (ASMM) este o organizație neguvernamentală, independentă și non-profit. Ea a fost creată la 5 iulie 1995 de către 50 de membri fondatori - studenți mediciști, iar la 7 august 1995 a fost înregistrată oficial de către Ministerul de Justiție din Moldova. În prezent, ASMM are peste 200 de membri.

Scopurile organizației:

- de a stabili contacte între studenții în medicină la diferite nivele: educațional, social ca în acest fel medicina să fie abordată dintr-o perspectivă mai complexă;
- de a reprezenta și susține interesele studenților mediciști din Moldova.

Structura:

ASSM este constituită din patru categorii de membri: studenți mediciști (orice student în medicina poate deveni membru al ASSM); membri superiori (foștii studenți mediciști care vor să participe la activitățile ASSM); membri candidați (persoanele ce vor să devină studenți ai Universității de medicina și sînt interesați de activitățile ASSM); membri de onoare (persoanele care datorită activităților lor, spiritului democratic și patriotic, precum și capacităților intelectuale, servesc drept model de urmat pentru ceilalți membri)

Adunarea Generală este organul suprem al ASSM și are cea mai mare putere de decizie. Fiecare membru al organizației are drept de vot.

Activități:

Educație: sub coordonarea ASSM a fost creat Centrul de Educație, Informare și Comunicare pentru copii și tinerii din Moldova. Centrul organizează ateliere de lucru legate de sănătate. Subiectele abordate sunt: educația sexuală; educația anticoncepțională; stima; valorile umane și procesul de luare a deciziilor; rolurile sexuale; bolile transmisibile pe cale sexuală; SIDA; drogurile și alcoolul; NU țigărilor.

Centrul are o baza de date care furnizează informații referitoare la subiectele menționate mai sus.

Medicină și știință:

ASSM organizează conferințe științifice pe diverse teme pentru studenții mediciști.

Cultură și societate:

ASSM organizează activități sportive, dansuri, tabere studențești de vară și iarnă.

Comunicarea:

ASSM editează și tipărește broșuri cu tema "Educația sexuală; sexul și preparatele anticoncepționale; tinerii în lumea SIDA".

Parteneri:

Ministerul Educației și Științei al Republicii Moldova, Departamentul Tineretului și Sportului, Ministerul Tineretului și Sporturilor din România, UNICEF, Societatea Română de Educație Sexuală și Contraceptivă.

Adresa: Str. Teilor 5, ap. 60, Chișinău, R. Moldova,
tel. (3732) 77 89 91, fax. (3732) 22 70 02,
E-mail: ASMM@ceic.mldnet.com

Opiniile exprimate în articolele publicate aparțin autorilor și nu reprezintă, în mod necesar, și punctul de vedere al Voicii Civice. Întreaga responsabilitate pentru veridicitatea celor afirmate aparține exclusiv autorilor articolelor.